نشریه فرهنگ و ارتقای سلامت فرهنگستان علوم پزشکی
دوره هفتم، پاییز ۱۴۰۲، شماره سوم، صفحات ۵۰۳ تا ۵۰۴

نامه به سردبیر

معادل‌سازی فعالیت‌های اعضای هیئت علمی مراکز مطالعات و توسعه آموزش

سیاوش مرادی[۱]، آیین محمدی[۲*]، حوریه محمدی کناری[۳]

۱. دانشیار مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی مازندران، مازندران، ایران
۲. *نویسنده مسئول: دانشیار گروه یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی، قطب علمی یادگیری الکترونیکی در علوم پزشکی، دانشکده پزشکی و مرکز تحقیقات آموزش علوم پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران، aeen_mohammadi@tums.ac.ir
۳. دانشیار گروه طب سنتی، دانشکده طب ایرانی، دانشگاه علوم پزشکی ایران، تهران، ایران

دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۶/۲۹ پذیرش مقاله: ۱۴۰۲/۰۷/۳۰

مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی در دانشگاه‌ها و دانشکده‌های علوم پزشکی کشور در طراحی، هدایت و توسعه فعالیت‌های مرتبط با آموزش علوم پزشکی و نیز ترویج مفاهیم و مبانی آموزش پزشکی در بین گروه‌های آموزشی علوم پایه و بالینی نقشی به‌سزایی دارند. این موضوع به ویژه در سال‌های اخیر با دانش‌آموختگی تعداد زیادی از فراگیران مقاطع کارشناسی ارشد و دکترای تخصصی آموزش پزشکی و سایر رشته‌های مرتبط و به‌کارگیری ایشان به عنوان عضو هیئت علمی در این مراکز بیش از پیش نمایان شده است. اعضای هیئت علمی مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی آیینه تمام نمای معلم پزشکی بوده و در این نقش وظایف متنوعی را بر عهده دارند (۱و۲).

در سال‌های اخیر، بازنگری در شرح وظایف مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی و تخصیص ردیف‌های تشکیلاتی به اعضای هیئت علمی آنها از یک طرف و لزوم جذب هیئت علمی در این مراکز از بین دانش آموختگان رشته‌های مرتبط از طرف دیگر، الزامات خاصی را متوجه متولیان آموزشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی کرده است (۳). یکی از این الزامات طراحی و استقرار ساز و کار ترفیع و ارتقای اعضای هیئت علمی این مراکز است. این امر نه تنها در ایجاد انگیزه در این افراد و ترغیب اعضای هیئت علمی به اشتغال در مراکز مطالعات و انجام فعالیت‌های آموزشی موثر است؛ بلکه به طور غیر مستقیم نیز بر حفظ و ارتقای سطح کمی و کیفی آموزش علوم پزشکی در همه دانشکده‌های دانشگاه تأثیرگذار خواهد بود.

تعداد واحدهای درسی متناسب با این اعضای هیئت علمی در حدی نیست که تأمین کننده واحدهای درسی موظفی ایشان باشد. این موضوع به ویژه در دانشگاه‌ها و دانشکده‌های فاقد گروه آموزش پزشکی قابل توجه است. از طرف دیگر بسیاری از فعالیت‌های آکادمیک اعضای هیئت علمی شاغل در این مراکز، به‌رغم نیاز به توانمندی‌های خاص و پیشنیه علمی تخصصی، قابلیت استفاده در آیین‌نامه‌های ترفیع و ارتقا را ندارند (۴). بسیاری از فعالیت‌های آموزشی اعضای هیئت علمی مراکز مطالعات و توسعه آموزش در هیچیک از مواد و بندهای آیین‌نامه ارتقای اعضای هیئت علمی آن دیده نشده است (۴). معیارهای احراز فعالیت‌های دانش‌پژوهی آموزشی نیز قابلیت پوشش همه فعالیت‌های آموزشی اعضای هیئت علمی مراکز مطالعات و توسعه آموزش را ندارد.

همچنین در تبصره ۴ از ماده ۱۰۴ آیین‌نامه اداری-استخدامی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی و پژوهشی وابسته، مصوب اردیبهشت ۱۳۹۱، بیان شده: «فعالیت اعضای هیئت علمی مراکز توسعه آموزش به عنوان واحد معادل آموزشی محسوب و در ترفیع سالانه و ارتقاء لحاظ می‌شود» (۵). اما دانشگاه‌های مختلف کشور در معادل‌سازی این فعالیت‌ها رویه‌ای واحد ندارند و در اغلب موارد این گواهی‌ها مورد تأیید هیئت ممیزه دانشگاه برای ارتقای مرتبه علمی نیستند.

بر همین اساس لازم است برنامه‌ای کشوری برای معادل‌سازی فعالیت‌های اعضای هیئت علمی در مراکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی کشور تدوین شود تا به صورت هماهنگ در همه دانشگاه‌ها انگیزه لازم برای اشتغال اعضای هیئت علمی در امور آموزشی را ایجاد کند و مشکلات ایشان برای ارتقا را رفع کند. این مهم در قالب طرحی توسط مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی وزارت متبوع و با حمایت مرکز ملی تحقیقات راهبردی آموزش پزشکی با عنوان «معادل‌سازی فعالیت‌های آموزشی اعضای هیئت علمی مراکز و دفاتر توسعه آموزش برای به‌کارگیری در آیین‌نامه‌های ترفیع و ارتقاء» انجام شده است. در این طرح بعد از بررسی فعالیت‌های اعضای هیئت علمی مذکور در کشور، فهرست جامع و مانعی از فعالیت‌های آموزشی شامل ۲۱۷ فعالیت تهیه شد که بعد از مشابهت یابی و ادغام فعالیت‌ها و حذف فعالیت‌های موجود

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.22034/7.3.18]

در آیین‌نامه ارتقا، نهایی شدند. این فعالیت‌های اختصاصی در قالب چهار گروه زیر دسته‌بندی و به مرکز امور هیئت علمی وزارت متبوع پیشنهاد شدند:

- گروه فعالیت مشارکت در طراحی و تدوین شیوه‌نامه‌ها، آیین‌نامه‌ها و اسناد سیاستی، شامل مشارکت در تدوین برنامه‌های راهبردی و عملیاتی معاونت آموزشی، مرکز مطالعات و دفاتر توسعه دانشکده‌ها و مراکز آموزشی - درمانی، مشارکت در تدوین شیوه نامه‌ها، مشارکت در تدوین مستندات سیاستی، مشارکت در تدوین فرایندهای مرتبط با فعالیت‌های مراکز مطالعات و توسعه آموزش، مشارکت در تدوین استانداردهای اعتباربخشی و شاخص‌های ارزشیابی برنامه و مشارکت در تعیین اولویت‌های پژوهش در آموزش؛
- گروه فعالیت ارائه مشاوره‌های علمی، شامل مشاوره در اجرای اعتباربخشی‌ها، مشاوره طرح‌های نوآورانه آموزشی، دانش پژوهی آموزشی و پژوهش در آموزش، مشاوره آموزشی به اعضای هیئت علمی، مشاوره آموزشی به دانشجویان و مشارکت در بررسی و تهیه گزارش‌های تخصصی از فرآیندها و فعالیت‌های آموزشی سایر ارکان دانشگاه برای رئیس مرکز یا معاونت آموزشی دانشگاه؛
- گروه فعالیت تدریس، شامل آموزش به اعضای هیئت علمی، توانمندسازی دانشجویان در حیطه آموزش علوم پزشکی، دوره‌های توانمندسازی مدیران در حوزه آموزش و آموزش به کارکنان؛
- تولید محصولات و مواد آموزشی و علمی، شامل مشارکت در طراحی و تهیه محصول آموزشی که منجر به فرآیند دانش‌پژوهی آموزشی نشده‌اند، انتشار رسانه‌های مرتبط با آموزش پزشکی و مشارکت در تهیه و روان‌سنجی ابزار (ارزشیابی‌ها و ...).

با استفاده از پیشنهادهای ارائه شده، ضمن جلوگیری از تداخل اجرایی در فرایند ارتقاء و ترفیع سایر اعضای هیئت علمی دانشگاه، همه فعالیت‌های اعضای هیئت علمی در این مراکز نیز معادل‌سازی شده و مشکلات مربوط به ارتقای ایشان مرتفع می‌شود.

منابع

1. Harden RM, Lilley P. The eight roles of the medical teacher: the purpose and function of a teacher in the healthcare professions. Elsevier Health Sciences; 2018.
2. Jalahi H, Yazdani S, Yazdanpanah A. Investigation the role of medical teacher in education in universities of medical sciences in the country from the viewpoint of medical teachers. Journal of medical education 2015; 14(3): e105467.
3. Ministry of Health and Medical Educaion. Duties of Educaion Development Centers and Offices at Iran's Universities of Medical Sciences. Available at: https://edc.behdasht.gov.ir//uploads/180/doc/Moarefi_EDC1401.pdf
4. Instruction of faculty members' promotion regulations in the medical universities and higher education institutions of Islamic Republic of Iran. Available at: http://edu.mazums.ac.ir/Files/Files/File_2020110_182013230.pdf
5. Ministry of Health and Medical Educaion. Rectification of financial and recruitment rules and regulation in the Iran's universities of medical sciences.
6. Available at: https://aac.behdasht.gov.ir//uploads/179/doc/Ayeen_Momayeza992.pdf

Letter to Editor

Equalizing the Activities of the Faculty Members of the Education Development Centers

Siavash Moradi[1], Aeen Mohammadi[2]*, Hoorieh Mohammadi Kenari[3]

1. Associate Professor, Education Development Center, Mazandaran University of Medical Sciences, Sari, Iran
2. ***Corresponding Author:** Associate Professor, Department of E-learning in Medical Education, School of Medicine, Tehran University of Medica Sciences, Tehran, Iran, aeen_mohammadi@tums.ac.ir
3. Associate Professor, Department of Persian Medicine, School of Persian Medicine, Iran University of Medical Sciences, Tehran, Iran

[Downloaded from ijhp.ir on 2026-11-20]

[DOI: 10.22034/7.3.18]